

ΔΙΑΚΡΟΤΗΜΑ

Τα καλύτερα Φροντιστήρια της πόλης

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Α1. α.

1. Λάθος : « ἢ δὲ τοῦ φρονῆσαι τυχάνει οὐδα, ὡς ἔοικεν, παντός γὰρ ἄλλον θεοσιτέρου τινός »

2. Λάθος : « ὅ τὴν γέν δύναντι... βλαβερὸν γίγνεται ».

3. Σωστό : « Τοῦτου τοίνυν... διαγνηχανήσασθαι ».

Α1. β. - Η αντανυγία « βφεῖς » αναφέρεται στο « τινές ἐπαγγελώτενοι ».
- Η αντανυγία « ῶ » αναφέρεται στο « τὸ ὄργανον ».

Β3. 1. α

2. γ.

3. β.

4. β.

5. γ.

Β4. α. Φανόν → φάσμα

ἀνασχεῖσθαι → ανακωχή

περιαυτέον → ἄξονας

τετρακτένω → αιατροπή

ἔνυθέντες → παρασταθμική

ἀπόλλυσι → ἀπώλεια

Β4. β. - Για πολλούς τεχνικούς η Αγγλική θεωρείται η γη της επαγγελίας λόγω των ευκαιριών που προσφέρει.
- Η επιτυχία στις τέρες της κάνει θαύματα.

B1

Γίνεται αντιληπτό ότι ο Πλάτωνας, δια στόματος Σωκράτη, απορρίπτει τον ισχυρισμό των επαγγελματιών της εκπαίδευσης για το τι είναι παιδεία. Ο Πλάτων υποστηρίζει ότι η γνώση και η απόκτησή της (η παιδεία) δεν είναι κάτι εξωτερικό, επιφανειακό· είναι μια εσωτερική λειτουργία, η οποία στην πλατωνική φιλοσοφία αποκαλείται συμβολικά *ανάμνησις* (Φαίδων 76a) [σχόλιο φακέλου, σ 91]. Μια πληροφορία ή ένα σύνολο πληροφοριών τα οποία προσλαμβάνει ο άνθρωπος από εξωτερικές πηγές (π.χ. εικόνες, ακούσματα κλπ) και τα εσωτερικεύει μέσω των αισθήσεων του, δεν συνιστούν για τον Πλάτωνα αληθινή γνώση. Ενδεχομένως, μάλιστα, να συνιστούν και παραπλάνηση, να υποσκάπτουν την αληθινή γνώση, καθώς δημιουργούν την ψευδαίσθηση της κατοχής της¹.

Ο Σωκράτης υποστηρίζει πως η δική τους διερεύνηση έδειξε πως κάθε άνθρωπος έχει μέσα στη ψυχή του τη δύναμη να μαθαίνει και το κατάλληλο για τη μάθηση όργανο (το λογιστικόν: το λογικό μέρος της ψυχής).

Ο Σωκράτης για να επεξηγήσει την προηγούμενη θέση του χρησιμοποιεί μια **παρομοίωση - αναλογία**: όπως το μάτι στρέφεται μαζί με όλο το σώμα από το σκοτεινό μέρος στο φωτισμένο, αν δεν είναι δυνατό να δει το φως διαφορετικά, έτσι και το όργανο μάθησης του ανθρώπου πρέπει να στραφεί μαζί με όλη την ψυχή² από το χώρο του *γίγνεσθαι* («ἐκ τοῦ γιγνομένου») προς το χώρο του *εἶναι* («εἰς τὸ ὄν») και να καταφέρει να φτάσει να αντικρίσει τον πιο φωτεινό χώρο του, την πιο κατάφωτη βαθμίδα του («τοῦ ὄντος τὸ φανότατον»), και μάλιστα να παραμείνει σε αυτό τον χώρο του ώσπου να αποκτήσει τη δύναμη να αντέχει τη θέα αυτού του κατάφωτου χώρου («ἕως ἂν εἰς τὸ ὄν καὶ τοῦ ὄντος τὸ φανότατον δυνατὴ γένηται ἀνασχέσθαι θεωμένη»). Η χρήση του ρηματικού επιθέτου *περιακτέον* τονίζει την αναγκαιότητα της μεταστροφής της ψυχής.

¹ Βλ. Β. Μπετσάκος, Επιμορφωτικό Υλικό για τα Αρχαία Ελληνικά Γ' Λυκείου: 9η Ενότητα, σ. 4.

² Βλ. Β. Μπετσάκος, Επιμορφωτικό Υλικό για τα Αρχαία Ελληνικά Γ' Λυκείου: 9η Ενότητα, σ. 5, υποσ. 10: *Η ψυχή για τους αρχαίους Έλληνες είναι η έδρα της ζωής, και όλων των ζωτικών λειτουργιών, αφετηριακά των σωματικών αλλά και των γνωστικών, νοητικών.*

Η αναλογία δομείται πάνω στην **αντίθεση** ανάμεσα στο φως και το σκοτάδι. Αυτή η αντίθεση είναι συνηθισμένη στον Πλάτωνα και λειτουργεί **συμβολικά για την αντίθεση παιδείας – απαιδευσίας (έλλειψη παιδείας)**. Προηγείται η λέξη **φανός** για να δηλώσει τον φωτεινό και λαμπρό χώρο και ακολουθεί η αντίθετη λέξη **σκοτώδης (σχόλιο φακέλου, σ. 91)**.

Οι παραπάνω απόψεις γίνονται περισσότερο κατανοητές με την ουσιαστικοποίηση της μετοχής του *εἰμί*. Με τον τρόπο αυτό αποδίδεται η υπαρκτική σημασία του ρήματος. Το *ὄν* είναι το υπαρκτό. Η αναζήτηση του αληθινά υπαρκτού αποτέλεσε εξ αρχής για τη φιλοσοφία μέγα ερώτημα, το λεγόμενο οντολογικό ερώτημα: *τὸ πάλαι τε καὶ νῦν καὶ αἰεὶ ζητούμενον καὶ αἰεὶ ἀπορούμενον, τί τὸ ὄν* (Αριστοτέλης, *Μετὰ τὰ φυσικά* 1028b2-4). Αυτό που υπάρχει πραγματικά είναι μόνο οι **Ιδέες**, όχι τα αισθητά. **(σχόλιο φακέλου, σ. 91)**.

Ο Σωκράτης προχωρά στον **ορισμό της παιδείας**: Παιδεία είναι η τέχνη που μπορεί να οδηγήσει την ψυχή να στραφεί από τον αισθητό κόσμο προς τον νοητό κόσμο της **Ιδέας του Αγαθού** με όσο το δυνατόν ευκολότερο και αποτελεσματικότερο τρόπο. Με άλλα λόγια ορίζεται η παιδεία ως **μια τέχνη της περιαγωγής της ψυχής** («*τέχνη ἂν εἴη, τῆς περιαγωγῆς*»), μια τέχνη που θα βοηθήσει την ψυχή να στραφεί όσο το δυνατόν πιο εύκολα και αποτελεσματικά («*ὡς ῥᾶστά τε καὶ ἀννσιμῶτατα μεταστραφήσεται*») **στον κόσμο των Ιδεών**. Το ζητούμενο δεν είναι να εμφυτευτεί εντός της ψυχής η ικανότητα προσέγγισης και αντίληψης του νοητού κόσμου («*οὐ τοῦ ἐμποιῆσαι αὐτῶ τὸ ὄρᾶν*»), εφόσον η ψυχή ήδη τη διαθέτει («*ὡς ἔχοντι μὲν αὐτό*»), αλλά η μεταστροφή της για να μπορέσει να αντιληφθεί και να διακρίνει ὅτι ανήκει στον νοητό κόσμο («*οὐκ ὀρθῶς δὲ τετραμμένῳ οὐδὲ βλέποντι οἷ ἔδει*»). Η παιδεία πρέπει να μηχανευτεί τρόπους ὥστε να αλλάξει ο προσανατολισμός της ψυχής («*τοῦτο διαμηχανήσασθαι*»).

Η λέξη **περιαγωγή** (=μεταστροφή) έχει φιλοσοφική βαρύτητα, διότι δείχνει πως η γνώση και η παιδεία, καθώς στρέφεται στον κόσμο, οφείλει να έχει πάντα καθολικό

χαρακτήρα και να μην εξαντλείται σε προσέγγιση από μία επιμέρους οπτική γωνία. Στο ίδιο πλαίσιο εντάσσεται και η χρήση του δεοντολογικού ρηματικού επιθέτου *περιακτέον*, το οποίο όμως δεν προτρέπει απλώς σε μια ευρύτερη θέαση αλλά αποβλέπει σε μια μεταστροφή της ψυχής από τον κόσμο των αισθήσεων προς τον κόσμο των Ιδεών. Πρόκειται, όπως και στην περίπτωση της παιδείας, για μια στροφή όλης της ύπαρξης προς τον «ήλιο», προς το αγαθό –για μια επώδυνη πορεία. Λίγο παρακάτω (521d) ο Πλάτων θα ονομάσει την άνοδο της ψυχής προς το όντως Ον, «μεταστροφή/επιστροφή της ψυχής από μια νυχτερινή μέρα στην αληθινή μέρα» –και αυτή είναι η «αληθινή φιλοσοφία» [σχόλιο φακέλου, σ. 91]. Αυτή η παιδαγωγική λειτουργία **σήμερα** επιτυγχάνεται με την λεγόμενη **ανθρωπιστική παιδεία**. Πρόκειται για το σύστημα αγωγής που έχει σκοπό την ηθικοπνευματική ολοκλήρωση του ατόμου. Η ανθρωπιστική παιδεία εμπλουτίζει τον νέο με γνώσεις, ηθικές αξίες και ανθρωπιστικά ιδιανικά και τον μετατρέπει σε προσωπικότητα αυθύπαρκτη, ανεξάρτητη και ολοκληρωμένη, ικανή να αντεπεξέλθει στις απαιτήσεις της συλλογικής ζωής.

B2

Ο Σωκράτης με **αποφατική διατύπωση** προσδιορίζει τι δεν είναι παιδεία. Η παιδεία³ δεν είναι τέτοια όπως ισχυρίζονται γι' αυτήν όσοι την έχουν για επάγγελμά τους («ἐπαγγελλόμενοι»). Αυτοί ισχυρίζονται πως μέσα στην ψυχή δεν υπάρχει γνώση και ότι αυτοί με τη διδασκαλία εμφυτεύουν («έντιθέναι») τη γνώση στη ψυχή των μαθητών, σαν να βάζουν όραση σε μάτια τυφλών («οἷον τυφλοῖς ὀφθαλμοῖς ὄψιν ἐντιθέντες»).

Ο Σωκράτης με την αναφορά του στους επαγγελματίες της εκπαίδευσης υπαινίσσεται τους **σοφιστές**, οι οποίοι ήταν περιοδεύοντες δάσκαλοι και πουλούσαν τη θεωρητική τους μόρφωση έναντι αδρής αμοιβής. Οι σοφιστές παρουσιάζονταν ως ικανοί να διδάξουν όλα όσα μπορούσαν να είναι αναγκαία σε κάποιον που ήθελε να γίνει ολοκληρωμένος πολίτης, συνεπώς μαθητές τους ήταν όσοι ήθελαν να λάβουν μια καλή εκπαίδευση και να ξεχωρίσουν τόσο στα πολιτικά πράγματα της πόλης τους όσο και στις ιδιωτικές τους υποθέσεις. Οι σοφιστές δεν δίδασκαν μόνον φιλοσοφία, αλλά και ρητορική, πολιτική θεωρία, νομικά, μαθηματικά και άλλες επιστήμες⁴. **Αντίθετα** προς τους σοφιστές, **ο Σωκράτης δεν άσκησε επαγγελματικά (επ' αμοιβή) τη διδασκαλία**. Πίστευε ότι δεν μεταδίδει γνώσεις, απλά βοηθά τον συνομιλητή του να τις ανακαλύψει μέσα του.

Με την τετραπλή χρήση της πρόθεσης ἐν (ἐνούσης, ἐν, ἐντιθέναι, ἐντιθέντες) στο συγκεκριμένο χωρίο ο Πλάτων προσπαθεί να αισθητοποιήσει τον εσωτερικό, βιωματικό χαρακτήρα της γνώσης.

³ Βλ. φιλοσοφικό Λόγο, σ. 108: Αρχικά η λέξη **παιδεία** σημαίνει αυτό που πρέπει να μάθει το παιδί. Ήδη όμως από τον 5ο αι. ως όρος της παιδαγωγικής δηλώνει τη γενική καλλιέργεια, που είναι προνόμιο μόνο του ανθρώπου - γι' αυτόν τον λόγο άλλωστε αποδίδεται στα λατινικά ως *humanitas*. Βάση της παιδείας είναι για τον Πλάτωνα η μουσική (λογοτεχνία, τραγούδι, καλλιέργεια της καλλιτεχνικής ευαισθησίας) και η γυμναστική (βλ. *Πολιτεία* 376e). Παιδείωση είναι η πορεία προς την παιδεία (Πλάτ. *Ώροι* 410: *παίδευσις παιδείας παράδοσις*).

⁴ Βλ. φιλοσοφικό λόγο, σ. 25.

Πλαίσιο Απάντησης:

Το κεντρικό θέμα της Πλατωνικής "Πολιτείας" είναι ο προσδιορισμός της έννοιας της δικαιοσύνης και η κατάδειξη της ευεργετικής της επίδρασης στην ψυχή του ανθρώπου και της κοινωνίας. Το ειδικό θέμα της αλληγορίας του Σπηλαίου είναι ο καθοριστικός ρόλος της παιδείας στην συγκρότηση μιας δίκαιης πολιτείας και στην ηθική αναμόρφωση του ανθρώπου μέσω της κατάκτησης της δικαιοσύνης ώστε τα μέλη της να οδηγηθούν στην συλλογική ευδαιμονία. Αντίστοιχες απόψεις για την καθοριστική συμβολή της παιδείας που θα οδηγήσει στο $\epsilon\lambda\lambda\epsilon\upsilon\sigma\eta\sigma\iota\varsigma$ των πολιτών διαφαίνονται και στο δοκίμιο του Ε.Π. Παπανούζου που μεταφέρει την προέγερση του Α. Δημόπουλου για το θέμα αυτό.

Σύμφωνα με το παραωδέμενο κείμενο η παιδεία αποτελεί το μέσο για την ατομική και συλλογική πρόοδο του ανθρώπου $\epsilon\lambda\lambda$ την αποφυγή και συλλογική προκοπή $\gg$ με απώτερο στόχο την κατάκτηση μιας ανώτερης ποιότητας ζωής, της ευδαιμονίας που αποτελεί $\delta\lambda\lambda\omega\sigma\tau\epsilon$ και τον ύψιστο στόχο της ανθρωπότητας $\epsilon\lambda\lambda$ σκοπός της να υπηρετεί και να καίει καλύτερη τη ψυχή του ανθρώπου $\gg$. Υπογραμμίζεται λοιπόν πως η παιδεία αποτελεί το μέσο $\epsilon\lambda\lambda$ να υπηρετεί $\gg$ για την αυτοπραγμάτωση του ατόμου. Αντίστοιχα και

στο πρωτόγνωρο κείμενο ο φιλόσοφος καταδεικνύει τον αποφασιστικό ρόλο της παιδείας, και την χαρακτηρίζει ως την τέχνη της ζωής... αυτό το τέχνη αν είναι >> για την βιωτική διαχείριση του ανθρώπινου βίου προς την επίτευξη της αληθινής γνώσης που θα αποτελέσει την αιχμή της ευημερίας του. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός πως και οι δύο διανοητές θεωρούν πως η γνώση αυτή ενυπάρχει εντός του ανθρώπου που καλείται να κάνει την επανάληψη αυτής, μια διαδικασία που ο Σωκράτης ονόμαζε "ανάμνηση" ~~και~~ διαπίστωση που του προσέδωσε τον τίτλο του νομοταχτικού φιλοσόφου && δεν έρχονται έτοιμα απλά είναι καρπός που ωριμάζει μέσα μας ομοίως >>.

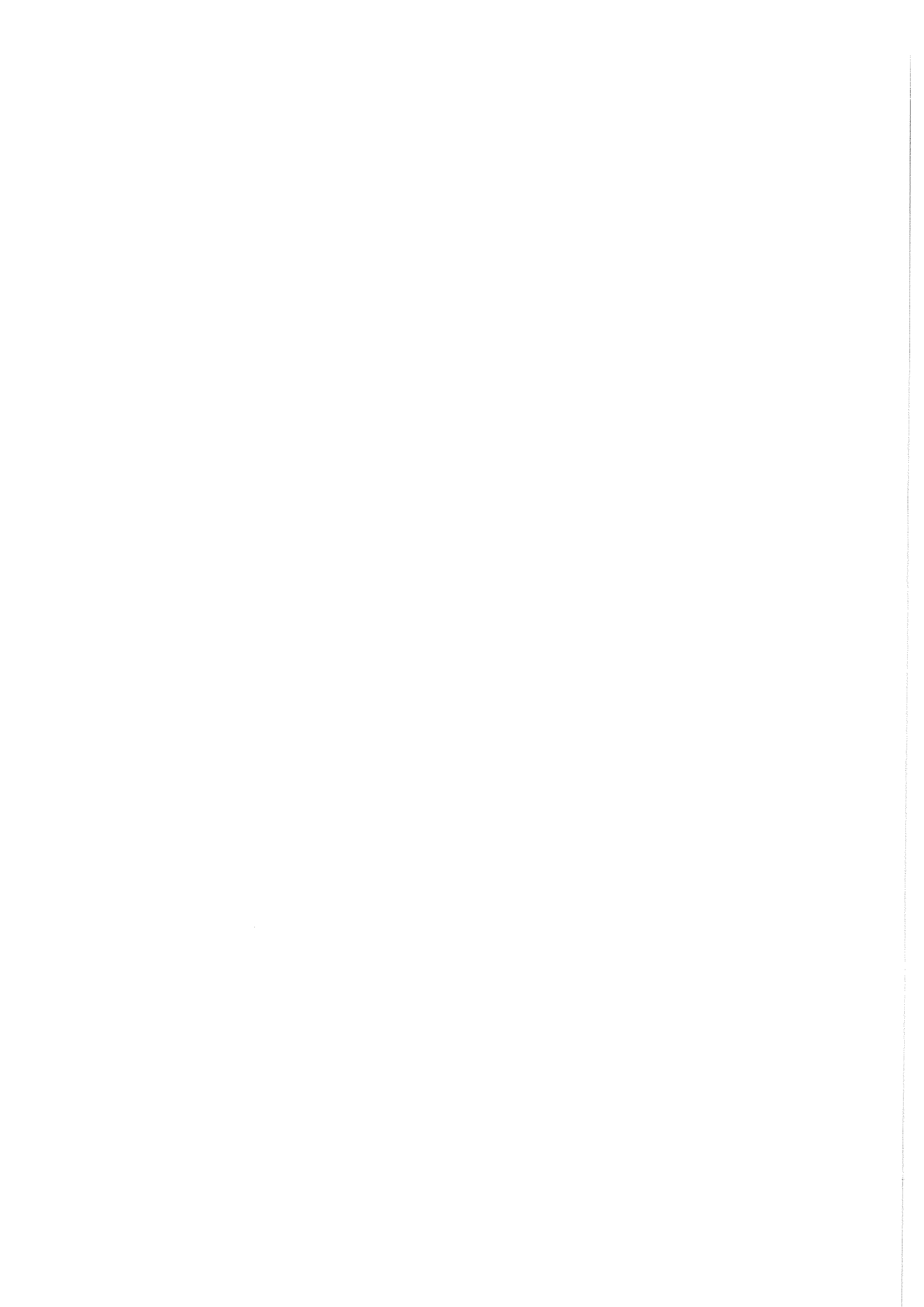
Μια άλλη κοινή συνισταμένη των απόψεών τους είναι πως η παιδεία του ανθρώπου συνδέεται με την ελευθερία του που έχει κυρίως πνευματικό περιεχόμενο. Πιο συγκεκριμένα σύμφωνα με τον Ε. Μ. Παπανούτσο ο Δελκόζος τανίζει την έννοια της ποιότητας ζωής όχι μόνο με την ευρύτερη καλλιέργεια και την ηθική εξυγίανση αλλά πρωτίστως με την ελευθερία && καλύτερη, στο βάθος, να πει πιο καλλιεργημένη, πιο ηθική, πιο ελεύθερη >> και αναγε- ρόμενος στην ελευθερία μέσω της ψυχικής καλλιέργειας διασείνεται ότι αυτή αποτελεί μια σταδιακή διαδικασία αδιάκοπης ατομικής προσπάθειας που γίνεται με κόπο και ~~αυτάνεται~~ ^{αυτάνεται} από το βάρος της επιπλοκής πρακτικών της, τον ψευδισμό του κόσμου και

Σάββα Μαρία

οδηγείται στην απελευθέρωσή του. Παρόμοια και ο Πλάτωνας
 δια στόματος Σωκράτη κάνει λόγο για την μεταστροφή
 «τη περιτομή» της ψυχής προς το φως, την αλήθεια, το Άγαθό,
 την απόλυτη γνώση από το έρεβος και το ζοφερό περιβάλλον
 του αθηναίου «προς το φανόν ἐκ τοῦ σκοτεινοῦ» μέχρι
 την ενατένιση του Άγαθοῦ «ἕως ἂν εἰς τὸ ὄν και τοῦ
 ὄντος το φανότατον δύναται γένηται ἀνασχεῖσθαι δεωκένη»
 Αφίξει καλύτερα να σημειωθεί πως αυτή η διαδικασία που
 είναι κοπιώδης δεν έχει την ίδια εφελετική πορεία για όλα
 τα άτομα, γι' αυτό και ποικίλει ο βαθμός καταπόνησης
 της γνώσης «το ιδανικό αυτό το πησιόζει ἄλλος λιγότερο
 και ἄλλος περιβότερο ανάλογα με τη δύναμή του»,
 «χρησικόν τὲ καὶ ὑφέλιμον και ἄχρηστον αὐ καὶ βλαβερόν»
 Ο Πλάτωνας λοιπὸν προτείνει μια γενναία εκπαιδευτική
 μεταρρύθμιση ώστε να δημιουργηθούν χρήσιμα ἤδη πολιτῶν
 και να επιτευχθεῖ η ευδαιμονία μέσω της δικαιοσύνης και ο
 Δεικός ^{από την άλλη} υποστηρίζει ὅτι μόνο με την καλλιέργεια της ψυχῆς
 και του νου του ο άνθρωπος μπορεί να υψωθεί στο ἰδανικό ἐγὼ του.

Σάββα Μαρία.

ΔΙΑΚΡΟΤΗΜΑ

Τα καλύτερα Φροντιστήρια της πόλης

Γ1: Εάν, βέβαια, κάποιος με ρωτούσε
εμπροσθέντως: Αλήθεια, αν κάποιος αδικεί
την πόλη, υποστηρίζεις ότι κατά τη γνώμη
σου πρέπει και με αυτόν να κάπνισκε (συνάψουκε)
Ειρήνη; Δε θα το έλεγα. Αλλά
αντίθετα υποστηρίζω ότι πολύ πιο γρήγορα
θα μπορούσε να τικωρήσουνε αυτοί, εάν
κανένα δεν αδικούκε. Γιατί κανένα δεν θα
έχουν^{ως} σύγκραχο.

Γ2. Ο Ξενοφώντας στο παραπάνω απόσπασμα παραθέτει την άποψή του σχετικά με τα πλεονεκτήματα της ειρήνης και τα μειονεκτήματα του πολέμου, δίνοντας έμφαση στο πεδίο της οικονομίας, το οποίο ουσιαστικά ορίζει σε μεγάλο ποσοστό την ευημερία των πόλεων – κρατών και των πολιτών τους. Τονίζει ότι σε καιρό ειρήνης η πόλη της Αθήνας είχε ανθηρή οικονομία λόγω της αθρόας εισροής χρημάτων, ενώ εν καιρώ πολέμου όχι μόνο έχει σταματήσει η εισροή χρημάτων αλλά και τα χρήματα αυτά κατασπαταλήθηκαν σε ποικίλα έξοδα (ευρησει γαρ...καταδαπανηθείας). Αντίθετα, όταν έγινε ειρήνη στη θάλασσα (κι έτσι προφανώς έπαυσαν οι ναυμαχίες και επανήλθε η εμπορική δραστηριότητα στους κανονικούς της ρυθμούς) πάλι υπήρξε αύξηση εσόδων και όλοι οι πολίτες είχαν τη δυνατότητα να τα αξιοποιήσουν όπως επιθυμούσαν (επει δε...βούλονται) προς όφελος δικό τους και της πόλεως.

ΔΙΑΚΡΟΤΗΜΑ

Τα καλύτερα Φροντιστήρια της πόλης

Γ3α: ζεκρηνούσας: ζεζέλειες

είσελθούσας: εισηέουσα/εισηείς

καταδαπανηθείσας: καταδαπανῶ

Γ3β: μάλλον: μάλα, μάλαστα

θάλλον: ταχέως, ταχίστα
(ή: ταχύ)

Γ3γ: τις: τισί(ν)

προσόδους: ^(αί) πρόσδοι

ποζίταις: ὦ ποζίται

Γ4α: ἢ εἰρήνην: β' ὀρος σύγκρισης

ἀπὸ τοῦ "κερδαλέωτερον", ἢ ταυτόχρονα
υποκείμενον ἀναρκεφάτων "εἶναι",

ταῦτα: υποκείμενον εἰκότος "ἔν κρείττερον",
(ἀπτιυή σύγκριση)

ζῶν προσόδων: γηινή διαιρετική
στο "νολλάς", (ετερόητως ονοματ. προσδ.)

ἄχειν: τελικό ἀνερέκφατο, υποκείμενο
ἀπροσώπου ρήματος "χεῖν".

Γ4β. ἀνενεχθέντα: κατηγορηματική

μετοχή, ἐξαρτώμενη ἀπό το ρήμα "εὐρήσει",
συνηκκέννη στο ἀντικείμενο αὐτοῦ "χεῖκατα".

Εἶναι κατηγορηματική μετοχή γιατί ἐξαρτᾶ-
ται ἀπό το ρ. εὐρήσει, γνώσεως σηκάντιος
καὶ κίθησις

Γ4γ. "ὡς ἂν ἔκεινον ταῦτα κριθείη":

δ/σα πλάγια ἐρωτηματική ονομαστική πρόταση
κρίσεως, μεριμῆς ἀγνοίας, καταφατική.

Λειτουργεῖ συντακτικᾶ ὡς ἀντικείμενο στο
ρ. οὐκ οἶδα.

"ὡς χεῖ καὶ πρὸς τοῦτον εἰρήνην ἄχειν":

δ/σα εἰδική ονομαστική πρόταση κρίσεως
(δηλώνει κρίση υποκειμενική), καταφατική.

Λειτουργεῖ συντακτικᾶ ὡς ἀντικείμενο στο ρ. ἄχεις.